

Адмир Ћ. МЕТИЋ *

ORCID 0009-0006-8354-3335

Педагошки факултет у Јагодини

Универзитет у Крагујевцу

- приказ -

DOI 10.5937/gufv2502292M

НОВА ПЕРСПЕКТИВА У МЕТОДИЦИ НАСТАВЕ ПРИРОДЕ И ДРУШТВА – ПРИКАЗ ДЕЛА СЛАЂАНЕ ВИДОСАВЉЕВИЋ

(Слађана Видосављевић, *Основе методике наставе природе и друштва*, Учитељски факултет у Призрену – Лепосавићу, 2022, 238 стр.)

Проф. др Слађана Видосављевић потписује уџбеник *Основе методике наставе природе и друштва*, чији је издавач Учитељски факултет у Призрену – Лепосавићу; уџбеник је из штампе изашао 2022. године и намењен је како студентима учитељских факултета, тако и учитељима у нижим разредима. Ова књига спаја теоријска знања са практичним аспектима наставе, користећи интердисциплинарни приступ прилагођен савременом образовном систему. Са укупно 238 страна, дело је подељено на четрнаест поглавља, која су темељно организована у логичке и функционалне целине.

Уводни део књиге скреће пажњу на важност предмета Природа и друштво у образовању најмлађих ђака. Ауторка затим уводи читаоца у темељно разрађене методичке принципе везане за овај наставни предмет. Издвојен је и посебан осврт на особености методике, које је разликују од других грана педагошких наука.

Прва тематска целина уџбеника уводи читаоца у основне појмове методике као научне дисциплине усмерене на наставу природе и друштва. Истиче се да методика није збирка готових упутстава, већ динамична и истраживачки заснована област која обједињује теорију и праксу (16).

Друга тематска целина конкретизује методiku на предмет природе и друштва, наглашавајући његову интердисциплинарну природу и повезаност са природним и друштвеним наукама. Ауторка истиче значај прилагођавања наставе развојним карактеристикама ученика, као и улогу наставе у разумевању света и стицању функционалних знања (27).

Трећа тематска целина систематизује циљеве, задатке и исходе наставе природе и друштва, наглашавајући њихову улогу у развоју когнитивних и социјалних компетенција ученика. Ауторка истиче посебну пажњу која је посвећена јасноћи и мерљивости исхода учења, који служе

* admir.metic@gmail.com

као основа за планирање и вредновање наставе. Ова целина подстиче на промишљање наставне праксе која тежи развоју применљивог и функционалног знања (33).

Четврта тематска целина уџбеника темељно проучава наставне програме за предмете Свет око нас и Природа и друштво у прва четири разреда основне школе. Ауторка истиче структуре и тематске области, као и циљеве и исходе који су прилагођени узрасту и свакодневним искуствима ученика. Ово поглавље служи као основа бољем разумевању и прилагођавању наставних садржаја реалним животним ситуацијама (40).

У петој тематској целини уџбеника пажња је усмерена на трансформацију улоге учитеља кроз поређење традиционалне и савремене наставне праксе. У овом делу књиге, ауторка посебно издваја значај саморефлексије, емпатије, комуникационих способности и сталног професионалног развоја наставника. У завршним разматрањима истиче се потреба да учитељ новог доба буде флексибилан, спреман да прихвати иновације и у потпуности одговори изазовима образовања у савременом друштву (82).

Шеста тематска целина уџбеника усмерена је на сазнајне процесе којима ученици стичу знање у предмету Природа и друштво, посебно истичући чулно, логичко и активно учење. У овом поглављу анализирају се наставна начела као што су повезаност са свакодневицом, научна заснованост и доступност садржаја. На крају ове тематске целине, ауторка посебно подвлачи неопходност целовитог приступа који унапређује не само разумевање појава, већ и социјалне и емоционалне способности ученика (100).

Седма тематска целина уџбеника бави се анализом различитих метода наставног рада у оквиру предмета Природа и друштво. Уместо ослањања на један приступ, истиче се потреба за флексибилном применом више метода, у складу са образовним циљевима, садржајем наставе и карактеристикама ученика. Посебна пажња посвећена је методама као што су усмено излагање, визуелне демонстрације, индивидуални практични рад, истраживачке активности и различите врсте игара. Кроз ово поглавље провлачи се идеја да ниједна метода није универзално најбоља, већ да њена сврсисходност зависи од педагошког контекста и креативности учитеља (102, 113).

Осма тематска целина разматра различите облике наставе природе и друштва, са посебним нагласком на њихову функционалну примену у наставном процесу. Обухваћени су фронтални, групни, паровски и индивидуални облици рада, при чему се истиче њихов значај у развоју сарадње, самосталности и активног учешћа ученика у настави. Ауторка истиче да иако сваки од ових наведених облика рада има своју вредност, као и место у савременој настави, ипак се они не могу рангирати по

вредностима, јер ниједан није сам по себи довољан за организацију савремене наставе природе и друштва (122).

Девета тематска целина усмерена је на наставна средства и окружење у настави природе и друштва. Ауторка прави поделу средстава на традиционална и савремена, као и на материјална и дигитална, уз посебан фокус на визуелне и аудитивне елементе попут слика, дијаграма и видео-снимака.

Ауторка истиче да у настави природе и друштва, и поред могућности примене различитих наставних средстава, често долази до грешака у њиховом коришћењу. Претерано брза смена средстава доводи до тога да суштина појаве остане нејасна, а настава се своди на чулно опажање уместо на дубље разумевање (134).

Десета тематска целина бави се различитим врстама наставе и њиховом применом у разредној настави. Ауторка анализира егземпларну, проблемску, хеуристичку и диференцирану наставу, наглашавајући њихову улогу у развоју функционалног знања, критичког мишљења и прилагођавања индивидуалним потребама ученика. Посебан осврт дат је на пројектну, мултимедијалну и наставу у природи, као облике који подстичу искуствено учење и истраживачки дух. Целина се завршава разматрањем наставе на даљину, као савремене потребе, уз указивање на њене предности и ограничења (163).

Једанаеста тематска целина фокусира се на улогу домаћег задатка као продужетка наставе ван учионице. Ауторка га описује као функционалан и мотивациони алат који треба да буде прилагођен узрасту, садржају и могућностима ученика (178). Наводе се различити типови задатака – репродуктивни, практични, истраживачки и креативни, уз критику рутинских и преобимних задатака без стварне наставне вредности.

Дванаеста тематска целина разматра вредновање као суштинску компоненту наставног процеса. Представљен је систем вредновања кроз евидентирање, проверу, мерење и оцењивање. Посебно се наглашавају функције вредновања: дијагностичка, информативна, мотивациона, васпитна и образовна, уз позив на објективан, континуиран и развојно прилагођен приступ. Ауторка истиче да се вредновањем омогућавају контрола и управљање образовно-васпитног рада; истовремено се ради и на стимулацији ученика и учитеља на квалитетнији рад (180).

Тринаеста тематска целина доноси конкретне, педагошки осмишљене примере писаних припрема које обухватају све кључне елементе наставног планирања: назив теме, тип часа, исходе, циљеве, фазе часа (уводни, главни и завршни део), методе, наставна средства, активности ученика и учитеља, као и облике и технике вредновања. Ауторка посебно наглашава да је припремање учитеља у последње време све комплексније јер су задаци и исходи васпитно-образовног рада све тежи, сложенији и одговорнији. Управо зато неспорно је да нема

јединственог рецепта за све припреме због специфичности предмета и исхода који се морају остварити на часу (187).

Четрнаеста тематска целина посвећена је планирању наставе природе и друштва, обухватајући годишње, месечно и оперативно планирање, израду глобалног плана рада учитеља, одабир литературе и наставних средстава, као и организацију екскурзија и рада у природи. Веома је важно темељно припремање учитеља и прилагођавање планова конкретном разреду, узрасту ученика и условима у којима се настава реализује.

Ауторка истиче да су квалитетно урађене припреме за час велика помоћ учитељу при раду и да се једном направљене могу користити годинама као основа за могуће допуне и измене (188).

Језик и стил рада јасни су и приступачни, што ову публикацију чини корисном како студентима учитељских факултета, тако и практичарима у настави. Теоријска разматрања допуњена су примерима из педагошке праксе, чиме се постиже склад између научне утемељености и применљивости у наставном контексту. Публикација *Основе методике наставе природе и друштва* проф. др Слађане Видосављевић истиче се као подршка свима који се припремају за рад у разредној настави. Пружајући јединство педагошких начела, методичких поступака и практичних примера, овај уџбеник студентима олакшава разумевање наставе природе и друштва и показује како се она може прилагодити савременим образовним потребама. Његов значај огледа се у томе што подстиче будуће учитеље да развијају критичко мишљење, креативност и способност да своје ученике воде ка целовитом сагледавању природних и друштвених појава.

Публикација *Основе методике наставе природе и друштва* јасно и практично обрађује кључне принципе наставе, пружајући примере корисне за студенте и будуће учитеље. Као таква, она представља вредан приручник за разумевање и примену савремене методике наставе природе и друштва.

Примљено: 16. 9. 2025. године.

Одобрено за штампу: 01. 11. 2025. године.